

Hamar kommune

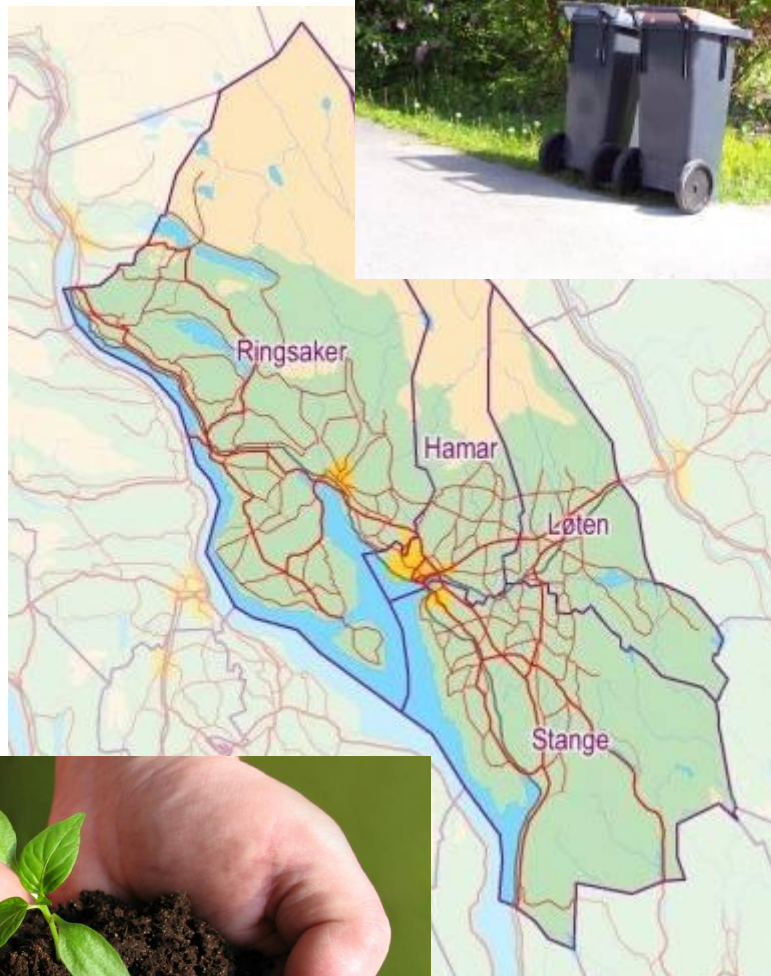
Løten kommune

Ringsaker kommune

Stange kommune

Avfallsplan 2013-2020

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Side
1 FORORD	3
2 SAMMENDRAG.....	5
3 MÅL OG STRATEGIER FOR AVFALLSHÅNTERINGEN 2012-2020.....	7
3.1 Avfallshierarkiet.....	7
3.2 Hovedmål for avfallshåndteringen i regionen.....	7
3.3 Miljø	7
3.3.1 Avfallsmengder.....	7
3.3.2 Utsorteringsgrad	9
3.3.3 Klima	11
3.3.4 Farlig avfall	12
3.3.5 Generell forsøpling	13
3.3.6 Estetiske forhold	14
3.4 Kunde	14
3.4.1 Kundetilfredshet.....	14
3.4.2 Universell utforming.....	15
3.4.3 Renovasjonsløsninger i konsentrert bebyggelse	16
3.5 Økonomi og gebyrnivå	18
3.5.1 Kostnader for renovasjon	18
3.5.2 Selvkost. Prinsipper for fordeling av Hias' kostnader mellom kommunene.....	18
3.5.3 Resultatmål og strategier økonomi og gebyrnivå	19
3.5.4 Gjennomføring av tiltak som medfører vesentlige endringer i avfallsordningen og avfallsgebyr.	20

VEDLEGG

Vedlegg 1	Organisering og innsamling av husholdningsavfall i dag
Vedlegg 2	Rammebetingelser
Vedlegg 3	Evaluering av avfallsplan 2006-10
Vedlegg 4	Kundeundersøkelse 2010
Vedlegg 5	Norsk Avfalls benchmarking
Vedlegg 6	Utviklingstrender innen avfallssektoren
Vedlegg 7	Mer avfall til forbrenning?
Vedlegg 8	Rapport fra Løten kommunes ressursgruppe for universell utforming

1 FORORD

Etter forurensingsloven skal kommunene sørge for innsamling og behandling av husholdningsavfall. Renovasjonsordningen for husholdninger i vår region har i hovedsak vært uendret fra 2000. Den er godt innarbeidet og harmonisert med nasjonal avfallspolitikk. Det er ikke krav i lov/forskrift til kommunene om å utarbeide avfallsplan. Det er likevel med jevne mellomrom behov for kritisk gjennomgang og evaluering av målsettinger og ordninger. Kommunene har derfor vedtatt å utarbeide felles avfallsplan for perioden 2013-2020, og at denne skal behandles og vedtas i hver kommune som en kommunedelplan.

Forrige avfallsplan for kommunene Hamar, Løten, Ringsaker og Stange ble vedtatt i 2006, og planperioden var 2006-10. Den nye avfallsplanen har planperiode 2013-2020, med en gjennomgang og oppdatering av planen midt i denne perioden (2015).

Avfallsplanen inneholder kommunenes mål og hovedstrategier for avfallshåndtering. Selve planen har en valgt å holde på et nokså kortfattet og overordnet nivå. Plandokumentet inneholder mål, hovedstrategier og de viktigste vurderinger bak disse. Det er angitt mål innenfor perspektivene miljø, kunde og økonomi.

Avfallsplanen har en vedleggsdel som inneholder faglig bakgrunnsstoff. Her finner en beskrivelse av nåværende avfallshåndtering, evaluering av gjeldende avfallsplan, beskrivelse av rammebetingelser og utviklingstendenser, samt mer detaljerte faglige vurderinger.

Renovasjonsordningen og avfallshåndteringen i vår region administreres av Hias.

De 4 interkommunale selskapene GLØR IKS (Lillehammer, Øyer, Gausdal), GLT-Avfall IKS (Gjøvik, Land, Toten), SØIR IKS (Elverum, Åmot, Trysil) og Hias IKS gjennomførte i 2011 et utredningsprosjekt med sikte på å vurdere framtidig organisering og struktur for avfallssektoren i disse områdene. Utredningen er gjort i lys av generelle utviklingstrekk, nye rammebetingelser, miljøkrav og muligheter for verdiskapning. Prosjektets anbefaling var at selskapene fortsatt skal ha en aktiv rolle både innen husholdnings- og næringsrenovasjon, og at det etableres et nytt avfallsselskap eid av de 15 kommunene som i dag er eiere av de 4 nåværende, interkommunale avfallsselskapene. Det gjenstår prosesser både i selskapene og deres eierkommuner før det er klart om det blir et nytt selskap eller eventuelt andre former for utvidet samarbeide mellom de nåværende selskapene. Et utvidet samarbeid i Innlandet kan ha konsekvenser for husholdningsrenovasjonen i vårt område. Avfallsplanen vil likevel være det dokument som angir kommunenes mål og strategier innenfor avfallssektoren og er dermed førende også for et eventuelt framtidig selskap som omfatter et større geografisk område. Eventuelle endringer i renovasjonsordningen som ikke er i henhold til avfallsplanen forutsettes derfor behandlet særskilt i kommunene.

Arbeidet med avfallsplanen er gjennomført av en arbeidsgruppe under ledelse av en styringsgruppe og med en politisk referansegruppe. Hoveddelen av planarbeidet har pågått i perioden august 2010-desember 2011.

Arbeidsgruppens medlemmer har vært:

Yngvar Pederstad	Plan og utviklingssjef, Løten kommune (arbeidsgruppens leder)
Reidar Aas	Leder Teknisk drift og anlegg, Hamar kommune
Per Even Johansen	Teknisk virksomhetsleder, Ringsaker kommune
Trond Arve Nilsen	Virksomhetsleder Kommunalteknikk, Stange kommune
Grethe Olsbye	Renovasjonssjef, Hias
Helge Bryhni	Seniorrådgiver, Hias
Terje Wikstrøm	Plansjef, Hias, (sekretær)

Fra august 2011 har også kommunalsjef Jørn Haugen og fungerende virksomhetsleder Knut Hushagen fra Stange kommune deltatt i arbeidsgruppens møter, fordi Trond Arve Nilsen sluttet i sin stilling 01.08.2011.

Styringsgruppens medlemmer har vært:

Svein M. Skaaraas	Rådmann, Hamar kommune (til 01.06.2012)
Martin Kulild	Rådmann Hamar kommune (fra 01.09.2012)
Gaute Arneson	Rådmann, Løten kommune (til 28.02.2011)
Tollef Imsdalen	Rådmann Løten kommune (fra 01.03.2011)
Jørn Strand	Rådmann, Ringsaker kommune
Stein Erik Thorud	Rådmann, Stange kommune

Referansegruppens medlemmer:

Frøydis Sund	Hamar kommune (til 31.12.2010)
Kristin Sletten	Hamar kommune (fra 01.01.2011)
Mona Myrvang Nygaard	Løten kommune
Ole Johan Hjelmstad	Ringsaker kommune
Benedichte O. Nymoen	Stange kommune

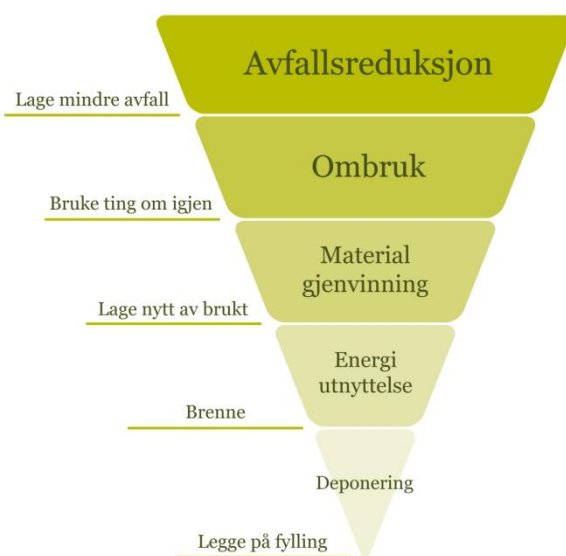
Planen er gjort gjeldende gjennom følgende vedtak i de enkelte kommuner:

Hamar kommunestyre	19.06.2013	sak 65/13
Løten kommunestyre	19.06.2013	sak 20/13
Ringsaker kommunestyre	29.05.2013	sak 47/13
Stange kommunestyre	19.06.2013	sak 30/13

2 SAMMENDRAG

Avfallshierarkiet

Avfallshierarkiet angir en prioritert rekkefølge for hvordan avfallsproblemene skal løses, som gjenspeiler myndighetenes politikk på dette området. Avfallshierarkiet innebærer at en først skal søke å unngå at avfall oppstår. Deretter kommer i prioritert rekkefølge: Ombruk av avfallet, materialgjenvinning, energiutnyttning og deponering.

Det er tatt utgangspunkt i avfallshierarkiet, når det gjelder utforming av målsettinger i denne avfallsplanen.

Hovedmål for avfallshåndteringen i regionen.

Hamarregionen skal ha en bærekraftig og kostnadseffektiv avfallshåndtering, fornøye avfallskunder, samt unngå forsøpling.

Resultatmål miljø

- ***Økning i mengde husholdningsavfall i prosent skal være lavere enn gjennomsnittet for hele landet.***
- ***Andel restavfall levert til energiutnyttelse, eksklusive våtorganisk (matavfall), skal innen 2015 ikke være mer enn 20 % av innsamlet mengde husholdningsavfall, fritidsbebyggelse inkludert. Det er mål om ytterligere reduksjon fram mot 2020.***
- ***Andel restavfall fra fritidsbebyggelse skal reduseres betydelig.***
- ***Utslippet av klimagasser på grunn av avfallshåndteringen skal reduseres i forhold til dagens nivå fram mot 2020.***
- ***Innsamlet mengde farlig avfall fra husholdninger skal øke fram mot 2015 i forhold 2010-nivå.***
- ***Kommunene skal framstå som rene og ryddige, uten ulovlige avfallsdeponier og sjenerende forsøpling på offentlige steder, langs offentlige veger og ved returpunkter og gjenvinningsstasjoner.***
- ***Estetiske forhold skal ivaretas ved utarbeidelse av løsninger for renovasjon.***

Resultatmål kunde

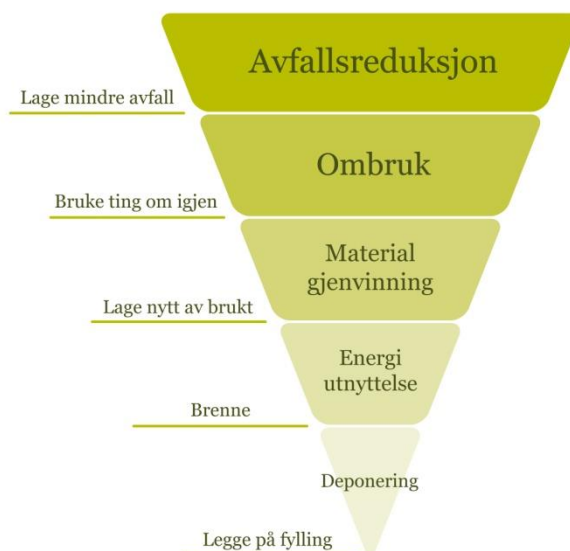
- *Kundetilfredsheten skal være bedre enn gjennomsnittet for de kommuner og selskaper som deltar i Avfall Norges benchmarking.*
- *Eksisterende anlegg og oppsamlingsløsninger skal tilfredsstillende kravene til universell utforming innen 2015.*
- *Det skal som hovedregel etableres felles avfallsløsninger i nye utbyggingsområder med konsentrert bebyggelse.*

Resultatmål økonomi og gebyrnivå

- *Gebyrene skal være lavest mulig med utgangspunkt i oppfyllelse av mål i denne planen, og ikke høyere enn gjennomsnittet i de kommuner/selskaper som deltar i Avfall Norges benchmarking.*
- *Ved varierende standard eller nivå på tjenesten mellom kommuner skal den enkelte kommunes andel av Hias' kostnader stå i forhold til den tjeneste som gis.*

3 MÅL OG STRATEGIER FOR AVFALLSHÅNTERINGEN 2012-2020.

3.1 Avfallshierarkiet

Avfallshierarkiet angir en prioritert rekkefølge for hvordan avfallsproblemene skal løses, som gjenspeiler myndighetenes politikk på dette området. Avfallshierarkiet innebærer at en først skal søke å unngå at avfall oppstår. Deretter kommer i prioritert rekkefølge: Ombruk av avfallet, materialgjenvinning fra avfallet og energiutnyttelse. Til slutt kommer deponering, som er den minst ønskelige løsning. Både innen EØS og hos nasjonale myndigheter er avfallshierarkiet retningsgivende for avfallspolitikken.

3.2 Hovedmål for avfallshåndteringen i regionen.

Effektmål: *Hamarregionen skal ha en bærekraftig og kostnadseffektiv avfallshåndtering, fornøyde avfallskunder, samt unngå forsøpling.*

3.3 Miljø

3.3.1 Avfallsmengder

Resultatmål: *Økning i mengde husholdningsavfall i prosent skal være lavere enn gjennomsnittet for hele landet.*

Status: I perioden 2005-2010 var økningen i vår region omtrent på nivå med resten av Norge.

Begrensning av avfallsmengder ved å unngå at avfall oppstår og gjennom ombruk er høyeste nivå i avfallshierarkiet. I tillegg til det miljømessige aspektet har økning i avfallsmengdene også en økonomisk konsekvens. Økt avfallsmengde gir økte kostnader.

Det nasjonale mål er at økning i avfallsmengden skal være vesentlig lavere enn økningen i brutto nasjonalprodukt. Dette var også målet i forrige avfallsplan. Dette målet har vist seg vanskelig å nå, både på nasjonalt og lokalt plan. Mengde generert avfall ser ut til å ha klar sammenheng med utviklingen i materiell velstand. Kommunene og avfallsselskapene har begrenset mulighet til å styre utviklingen i avfallsmengder. Påvirkning av befolkningen gjennom informasjon og holdningsskapende arbeid er det viktigste redskapet. En realistisk målsetting på dette området vil være at økningen i avfallsmengden i regionen skal være mindre enn landsgjennomsnittet. I de siste år har økningen i regionen vært omtrent som landsgjennomsnittet, og målsettingen innebærer derfor et ønske om forbedring.

Ombruk kan omfatte salg, bytte eller reparasjon av brukte gjenstander. Hias vil i løpet av våren 2012 utarbeide en ombruksstrategi som tar for seg hvordan selskapet kan bidra til mer ombruk. Dette kan gjøres enten ved å stimulere private virksomheter og ideelle organisasjoner eller gjennom egne tiltak i Hias.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Informasjon og holdningsskapende arbeid rettet mot befolkningen gjennom ulike informasjonskanaler.	Hias	Ingen
Tilrettelegging for mer ombruk ved gjennomføring av ombruksstrategi	Hias	Under utredning – trolig liten
Påvirke myndighetene gjennom avfallsselskapenes interesseorganisasjoner.	Hias	Ingen

Holdningsskapende arbeid : Skolebesøk på gjenvinningsstasjon

3.3.2 Utsorteringsgrad

Resultatmål: *Andel restavfall levert til energiutnyttelse, eksklusive våtorganisk (matavfall), skal innen 2015 ikke være mer enn 20 % av innsamlet mengde husholdningsavfall, fritidsbebyggelse inkludert. Det er mål om ytterligere reduksjon fram mot 2020.*

Andel restavfall fra fritidsbebyggelse skal reduseres betydelig.

Status: I 2010 var prosentandelen 22 %, For fritidsbebyggelsen isolert var andelen 76 %.

Vurdering:

Materialgjenvinning er neste trinn i avfallshierarkiet, etter reduksjon av avfallsmengden. Det nasjonale målet er at 80 % av avfallet skal gå til gjenvinning, energigjenvinning inkludert. Selv om det er noe uklart hva dette målet innebærer i praksis, må det antas å være nådd for vår region.

Vi har valgt å knytte resultatmålet til den andel av avfallet som leveres som restavfall til energiutnyttelse. Dette er det som er igjen, når fraksjoner til materialgjenvinning, rene fraksjoner til energiutnyttelse (treverk), og ubrennbart restavfall til deponi er tatt ut. Målet innebærer at utsortering kan gjøres både ved kildesortering og sentralsortering.

Teknologiutviklingen går raskt mot stadig bedre og mer effektive metoder for utsortering og gjenvinning. Dette vil gi ytterligere økt miljøgevinst og lønnsomhet ved utsortering. Det synes å bli mer aktuelt at en del av utsorteringen til gjenvinning i framtida vil skje ved sentralsortering etter at avfallet er samlet inn. Dette kan være aktuelt både som en delvis erstatning for kildesortering (f,eks, plast, glass mm), og som sentralsortering av restavfall for å ta ut gjenværende gjenvinnbart avfall.

Plukkanalyser tyder på at ca. 80 % av innholdet i restavfallet fra husholdninger i Hamarregionen kan materialgjenvinnes. Det er derfor et potensial for ytterligere utsortering, og det er 2 grunner til at dette bør tilstrebes: I tråd med avfallshierarkiet vil den miljømessige gevinsten øke med økt utsorteringsgrad. Beregninger viser dessuten at for de fleste fraksjoner vil utsortering til materialgjenvinning også ha en gunstig effekt på gebyrnivået, framfor levering som restavfall til energiutnyttelse.

Resultatmålet om at andel restavfall, eksklusive våtorganisk, skal være maks. 20 % innebærer at fraksjoner som plast, papir og papp fortsatt må sorteres ut og leveres til materialgjenvinning. I vedlegg 7, "Mer avfall til forbrenning?", har arbeidsgruppen gjort en vurdering om disse fraksjonene bør inngå i restavfallet og leveres til forbrenning med energiutnyttelse i stedet for nåværende levering til materialgjenvinning. Fordelene med levering til forbrenning er vurdert opp mot nasjonale myndigheters og EU,s retningslinjer om at avfallshierarkiet skal tillegges stor vekt. Arbeidsgruppen konkluderer med at den beste løsningen ut i fra nåværende situasjon og rammebetingelser er fortsatt levering av alle disse fraksjonene til materialgjenvinning.

I fritidsbebyggelsen er restavfallsandelen så høy som 76 %, og det er derfor et potensial for betydelig bedring av utsorteringen i disse områdene. Det er derfor tatt med en særskilt målsetting om å redusere restavfallsandelen fra fritidsbebyggelsen.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Informasjon og holdningsskapende arbeid. Både generelt og særlig rettet mot fritidsbebyggelse.	Hias	Ingen
Økt tilgjengelighet på gjenvinningsstasjonene	Hias	Liten (Lørdagsåpent hele året: 6 kr/abonnet pr. åpen stasjon)
Utrede og evt. gjennomføre løsninger for å redusere restavfallsmengden fra fritidsbebyggelse innen 2013.	Hias og kommunene	Må utredes
Vurdere og evt. innføre nye løsninger innen innsamling og sortering.	Hias	Må utredes
Gjennomføre kildesortering i kommunenes egne virksomheter, spesielt skoler og barnehager, men også offentlige plasser, parker ol. (eksemplets makt).	Kommunene	Ingen

Innføring av nye tekniske løsninger som for eksempel sentralsortering vil medføre store investeringer. Kostnadene må avveies mot reduserte kostnader for avhending av gjenvinnbare fraksjoner før investering vedtas.

Kildesortering ved Rollsløkka skole i Hamar.

3.3.3 Klima

Resultatmål: *Utslipet av klimagasser på grunn av avfallshåndteringen skal reduseres i forhold til dagens nivå fram mot 2020.*

Status: Hias har pr. i dag ikke etablert system for føring av klimaregnskap.

Begrensing i mengde avfall og høy gjenvinningsgrad gir redusert energiforbruk fra fossile energikilder, og er derfor de viktigste bidragene fra avfallssektoren for å redusere utslipp av klimagasser. Målsettinger på disse områder er omtalt i kap. 3.3.1 og 3.3.2.

Andre kilder til utslipp av klimagasser gjennom avfallshåndtering er utslipp av bl.a. metan fra avfallsdeponier, samt klimautslipp gjennom innsamling og transport av avfallet. Tiltak for bedre utnyttelse av deponigassen som energikilde vil medføre kostnader. (Utredning pågår). Bedre utnyttelse av gassen vil imidlertid også kunne gi økte inntekter eller lavere strømkostnader, avhengig hva gassen brukes til.

Hias har pr. i dag ikke etablert system for føring av klimaregnskap. Det er vanskelig å sette noe konkret resultatmål for reduksjon av utslipp av klimagasser før dette er gjort.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Øke utnyttelsen av deponigassen på Heggvin som energikilde.	Hias	Under utredning
Effektiv og miljøvennlig innsamling og transport av avfallet - også i forhold til klimautslipp.	Hias	Liten
Søke klimavennlige løsninger ved behandling og avhending av avfallsfraksjonene.	Hias	Liten
Utarbeide årlig klimaregnskap for Hias, inklusive fordeling på kommunene fra 2012.	Hias	Ingen

3.3.4 Farlig avfall

Innsamling av farlig avfall med "Ella Miljøbil".

- Resultatmål:**
- *Innsamlet mengde farlig avfall fra husholdninger skal øke fram mot 2015 i forhold 2011-nivå.*
 - *Mengde farlig avfall i restavfallet skal minst halveres og være under 50 tonn/år innen 2015.*

Status: Innsamlet mengde var i 2011 ca. 1100 tonn. Mengde farlig avfall i restavfallet i vår region ble i 2010 beregnet til ca. 100 tonn/år.

Nasjonale myndigheter har stort fokus på farlig avfall og at dette skal tas hånd om forsvarlig. Innsamlet mengde farlig avfall pr. person i vår region er det dobbelte av gjennomsnittet for hele landet. Innsamlet mengde farlig avfall fra husholdningene i regionen økte med 50 % i perioden 2005-2010. Det meste (86 %) av denne økningen er impregnert treverk. Økningen i innsamlet impregnert treverk har flatet ut de siste årene.

Selv om det fortsatt kan være noe farlig avfall "på avveie", synes potensialet for økt levering av farlig avfall fra husholdningene til godkjent behandling å være begrenset. Selv om vi ligger godt an i landsmålestokk, bør det fortsatt være en målsetting å øke innsamlet mengde farlig avfall og redusere mengden farlig avfall i restavfallet.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvenser for avfallsgebyr</i>
Informasjon og holdningsskapende arbeid rettet mot befolkningen gjennom ulike informasjonskanaler.	Hias	Ingen
Vurdere og evt gjennomføre bedre tilrettelegging for levering av farlig avfall.	Hias	Liten (40-100 kr/abonnt pr. år)
Påvirke lokalt næringsliv til mindre generering av farlig avfall og til å levere farlig avfall til godkjent	Hias	Ingen

mottak og behandling.		
Påvirke myndigheter og næringslivet generelt gjennom avfallsselskapenes interesseorganisasjoner.	Hias	Ingen

3.3.5 Generell forsøpling

Resultatmål: *Kommunene skal framstå som rene og ryddige, uten ulovlige avfallsdeponier og sjenerende forsøpling på offentlige steder, langs offentlige vegger og ved returpunkter og gjenvinningsstasjoner.*

Status: Ulovlige avfallsdeponier, ulovlig avfallsbrenning og forsøpling på offentlige områder og langs vegger har fortsatt for stort omfang i vår region.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Myndighetsutøvelse fra kommunenes side.	Kommunene	Inngår ikke i avfallsgebyr
Tilstrekkelig med avfallsbeholdere og hyppig opprydding på offentlige arealer.	Kommunene	Liten
Tilrettelegge for, og gjennomføre årlige ryddeaksjoner på offentlige områder	Kommunene	Ingen

”Mjøsrensken” – Ryddeaksjon i regi av Hamar Naturskole

3.3.6 Estetiske forhold

Resultatmål: *Estetiske forhold skal ivaretas ved utarbeidelse av løsninger for renovasjon.*

Avfallsløsningene er en del av ”det offentlige rom”, og det er viktig for helheten at også disse har en god estetisk utforming. Dette gjelder både for offentlige arealer som parker, gater og plasser, for gjenvinningsstasjoner og ubemannede returpunkter (småsamlere), samt for avfallsløsninger for husholdningene. Spesielt bør det legges vekt på estetisk gode løsninger i konsentrert bebyggelse.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Legge vekt på estetiske forhold ved renovasjonsløsninger på offentlige steder.	Kommunene	Ingen
Legge vekt på estetiske forhold ved gjenvinningsstasjoner, ubemannede returpunkter og avfallsbeholdere.	Hias	Liten
Legge vekt på estetiske forhold ved etablering renovasjonsløsninger i konsentrert bebyggelse.	Hias og kommunene	Liten

3.4 Kunde

3.4.1 Kundetilfredshet

Resultatmål: *Kundetilfredsheten skal være bedre enn gjennomsnittet for de kommuner og selskaper som deltar i Avfall Norges benchmarking.*

Status: Kundeundersøkelsen 2010 viser at kundenes tilfredshet med renovasjonstjenestene var omtrent på gjennomsnittet for de kommuner/selskaper som deltar i organisasjonen Avfall Norges benchmarking.

Kundetilfredsheten var høyest i Stange og Løten og lavest i Ringsaker og Hamar. Sammenliknet med andre kommuner og avfallsselskaper var abonnentene i vår region mindre fornøyd enn gjennomsnittet med henting av avfallet og mer fornøyd enn gjennomsnittet med prisen. Tilfredsheten med pris har likevel forholdsvis lav prosentverdi også hos oss.

Ulemper med våtorganisk avfall i varme sommerperioder antas å være en av årsakene til at kundetilfredsheten ikke er høyere.

Kundeundersøkelsen 2010 viser at Hias har et godt omdømme i befolkningen og oppfattes som et miljøbevisst, innovativt og nyskapende selskap med samfunnsansvar og moral.

Det er i prinsippet ikke noe i veien for at en kan ha fleksibilitet for de enkelte kommuner når det gjelder tilbud om renovasjonstjenester. Et eksempel på dette er dagens ordning i Ringsaker kommune, der abonnentene har maks henteavstand fra kjørbær veg på 30 meter, mens det er 4 meter i de øvrige kommuner. Med hensyn på effektivitet for den videre

håndtering av avfallet bør imidlertid antall fraksjoner være lik for alle kommuner når en ser innsamling, småsamlere og gjenvinningsstasjoner samlet. Det kan imidlertid tenkes fleksibilitet for den enkelte kommune når det gjelder henteavstand, papirinnsamling, innsamling av farlig avfall mv. Type innsamlingsløsning i konsentrert bebyggelse kan også tenkes å være fleksibel. For å få effektiv utnyttelse av spesialutstyr for tømning og transport, kan det imidlertid være gunstig med like løsninger.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Vurdere ukentlig henting av våtorganisk avfall i sommermånedene	Hias og kommunene	Liten (50 kr/år pr. abonnent)
Informasjon til abonnentene om tiltak for å unngå lukt og hygieniske problemer	Hias	Ingen
Informasjon om nytten av innsamlingsordningene	Hias	Ingen
Økt tilgjengelighet på gjenvinningsstasjonene	Hias	Liten
Lage en ”meny” for valgfrie løsninger for de enkelte kommuner og abonnenter:	Hias	Variierende *

*) Gebyrendring ved økt fleksibilitet vil gjelde de kommuner/abonnenter som ønsker høyere eller lavere nivå enn standard.

3.4.2 Universell utforming

Resultatmål: *Eksisterende anlegg og oppsamlingsløsninger skal tilfredsstillere kravene til universell utforming innen 2015.*

Status: Innkashøyden ved noen konteinere ved gjenvinningsstasjonene, samt ved småsamlere er for høy i forhold til kravet. Oppsamlingsenhetene ved de enkelte husstander tilfredsstillere kravet til høyde. Noen forbedringer vedrørende skilting og skrift kan gjøres.

I henhold til «Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne» som trådte i kraft 01.01.09 må krav til universell utforming tilfredsstilles for alle funksjoner i samfunnet som er beregnet på allmennheten så langt det ikke medfører en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Plikten til universell utforming betyr at virksomhetene er ansvarlige for å tilpasse og tilrettelegge de fysiske omgivelsene slik at flest mulige brukerforutsetninger ivaretas uten sær løsninger. Hovedløsningen skal imøtekomme alle brukerbehov. Dette kravet vil også gjelde for avfallshåndtering, og ved nybygging eller hovedombygging må anlegg og innretninger utformes i henhold til kravene om universell utforming.

Loven gir videre hjemmel til å fastsette forskrifter om oppgradering av eksisterende bygninger, anlegg og uteområder rettet mot publikum (allmennheten). I regjeringens

handlingsplan “Norge universelt utformet 2025” legges en skrittvis og prioritert tilnærming til grunn. De enkelte forskriftene vil fastsette frister for oppgraderingen.

Nåværende gjenvinningsstasjoner, småsamlere og andre returpunkter er ikke utformet spesielt med tanke på universell utforming. I planprosessen er Kompetansegruppen for Universell utforming i Løten kommune engasjert til å vurdere gjenvinningsstasjoner, småsamlere og oppsamlingsenheter i forhold til kravene om universell utforming. Gruppen har vært på Heggvin gjenvinningsstasjon og 2 småsamlere i Løten, samt sett på oppsamlingsenhetene for de enkelte husstander. Rapport fra gruppen er vedlegg 10 til avfallsplanen. Konklusjonene er at innkashøyden ved noen containere ved gjenvinningsstasjonen, samt ved småsamlerne er for høy i forhold til kravet i byggteknisk forskrift. Oppsamlingsenhetene ved de enkelte husstander tilfredsstillter kravet til høyde. Noen forbedringer vedrørende skilting og skrift kan gjøres.

Det foreslås at eksisterende renovasjonsanlegg og –innretninger skal tilfredsstillere kravene til universell utforming innen 2015. Dette vil i første rekke omfatte småsamlerne og de fleste gjenvinningsstasjonene. Etersom småsamlerne er ubetjente bør disse prioriteres foran de bemannede gjenvinningsstasjonene ved tilretteleggelse for universell utforming. Universell utforming må da vurderes som en del av en generell vurdering av småsamlersordenen.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Tilpasse anlegg og løsninger generelt med hensyn på kravene til universell utforming innen 2015, med småsamlerne som høyeste prioritet.	Hias	Må utredes

3.4.3 Renovasjonsløsninger i konsentrert bebyggelse

Resultatmål: *Det skal som hovedregel etableres felles avfallsløsninger i nye utbyggingsområder med konsentrert bebyggelse.*

Status: I vår region er den nedgravde løsningen ”Molok” benyttet i flere år, bl.a. for borettslag. Temaet er nå blitt aktuelt, og utredes, i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplan for strandsonen i Hamar.

Utviklingen i retning av mer konsentrert boligbebyggelse medfører behov for å etablere andre løsninger for oppsamling av avfall enn tradisjonelle avfallsdunker og containere, både av estetiske hensyn og for å bedre tilgjengeligheten. Nedgravde løsninger, eventuelt i kombinasjon med avfallssug er aktuelle løsninger i slike områder. Slike løsninger etableres eller planlegges etablert nå i mange byer i hele Norge. I vår region er det mest aktuelle prosjektet planene for utbygging i strandsonen i Hamar. I denne forbindelse har Hjellnes Consult AS utredet 3 alternative løsninger for renovasjon for den framtidige, konsentrerte bolig- og næringsbebyggelsen i området. Løsningene som er vurdert er tradisjonelle oppsamlingsbeholdere, samt nedgravde beholdere både med tradisjonell tømning og avfallssug. Konklusjonen i utredningen er at det bør velges en løsning basert på nedgravde containere med tradisjonell tømning.

”Molok” oppsamlingsenheter benyttes ved mange borettslag i vår region

Med denne utredningen som grunnlag bør det utarbeides generelle retningslinjer for renovasjonsløsninger i konsentrert bebyggelse som både angir tekniske løsninger og prinsipper for gebyrberegning og kostnadsfordeling mellom utbygger og Hias/kommunene. De tekniske løsningene bør standardiseres for å gi god utnyttelse av eventuelt spesialutstyr til innsamling.

Etablering av nye, moderne oppsamlingsløsninger i områder med tett bebyggelse vil ofte medføre en høyere total kostnad enn tradisjonelle renovasjonsløsninger, når en ser samlet på investerings- og driftskostnader. Det er derfor viktig å ha klare bestemmelser for hvordan slike merkostnader skal fordeles. Ofte er investeringskostnadene i oppsamlingsutstyret (beholdere, konteinere mv.) høye ved slike løsninger. Mange kommuner har som prinsipp at disse investeringskostnadene er en del av utbyggingskostnadene og ikke inngår i gebyrgrunnlaget. Dette begrunnes bl.a. med at disse løsningene gir mindre arealbruk til renovasjonsløsningene og et ryddigere nærmiljø. Det årlige avfallsgebyret vil da dekke driftskostnadene for tømning, transport og avhending av avfallet. Et spørsmål som også må avklares er om eventuelle merkostnader eller besparelser for Hias ved slike løsninger skal fordeles kun til de abonnenter som har disse løsningene eller om de skal fordeles på alle abonnenter.

Stavanger kommune - innkast til nedgravd beholder

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>	<i>Konsekvens for avfallsgebyr</i>
Videreutvikle samarbeid med plan- og bygningsmyndigheter og utbyggere om renovasjonsløsninger og bestemmelser for disse tidlig i planprosesser. (reguleringsplaner).	Hias og Kommunene	Ingen
Utrede og innføre alternative løsninger i konsentrert boligbebyggelse i samarbeid med utbyggere og grunneiere (ulike typer nedgravde løsninger, inklusive avfallssug).	Hias og Kommunene	Liten
Utarbeide en veileder for renovasjonsløsninger for konsentrert bebyggelse, både med standardiserte krav til tekniske løsninger og regler for kostnadsfordeling og gebyrberegning.	Hias og kommunene	Ingen

3.5 Økonomi og gebyrnivå

3.5.1 Kostnader for renovasjon

Grovt sett er gebyrgrunnet for renovasjon delt i tre like deler:

- 1) Kostnader tilknyttet innsamlingsordningen (kundeservice, gjenvinningsstasjoner, småsamlere, innsamlingsutstyr). Disse avhenger i stor grad av valgt innsamlingsordning.
- 2) Kostnader tilknyttet transport (transport innsamlingsordning og transport av fraksjoner til omlasting og sluttbehandling). Disse kostnadene blir i stort grad styrt av offentlige anbud. Grad av stordrift og antall tonn pr. kjørte km. har betydning for kostnadene.
- 3) Inntekter og kostnader tilknyttet omlasting, sortering og avhending av avfallsfraksjoner. Kostnadene avhenger av valgt løsning i aktivitet 1 (evt. motsatt) og derav følgende investeringer og driftsopplegg. Markedsprisene på levering av avfallet til behandling innvirker på kostnader, evt. inntekter.

Alle kostnadselementene kan bli påvirket av endringer i rammebetingelser. I tillegg vil gebyret være avhengig av i hvilken grad infrastruktur også kan utnyttes til annen inntektsgivende aktivitet.

De siste årene har det vært en strukturendring i bransjen som også har betydning for Hias, ved at deponiene heretter i svært liten grad skal benyttes til husholdningsavfall. Hias eier i dag et godt deponi, som bør utnyttes til næringsavfall til beste for innbyggere og næringsliv i regionen og innlandet for øvrig.

3.5.2 Selvkost. Prinsipper for fordeling av Hias' kostnader mellom kommunene

Gebyrene skal dekke kostnadene forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Med kostnader menes både kapitalkostnader og driftskostnader. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. For avfall som kommunen etter forurensningsloven har plikt til å samle inn, motta eller behandle må gebyret ikke overstige kommunens kostnader (100 % selvkost).

Når det gjelder fordelingsnøkkel for Hias' kostnader til de enkelte kommuner er prinsippet følgende:

- Kostnader for den delen av renovasjonen som omfatter ”henteordningen”, dvs. restavfall, våtorganisk avfall og plast som hentes hos den enkelte abonnent fordeles på kommunene etter *antall abonnenter* i hver kommune. Bakgrunnen for dette er at hentekostnadene i stor grad er knyttet til abonnent (boenhet). Ringsaker kommune er pr. i dag eneste kommune som har avvikende servicenivå på tjenesten, og Ringsaker belastes da med merkostnaden ved høyere servicenivå (bl.a. økt henteavstand).
- Kostnader for bringeordningen, dvs. kostnader for småsamlere og gjenvinningsstasjoner og transport og behandling av det avfallet som bringes hit fordeles på kommunene etter *antall innbyggere*. Det føres ikke særskilt regnskap for hver enkelt stasjon. Både småsamlere og bemannede gjenvinningsstasjoner defineres som fellesanlegg, som eies og driftes av Hias.

Som alternativ til nåværende fordelingsnøkkel kan en tenke seg en kostnadsfordeling mellom kommunene som kun baseres på antall innbyggere i hver kommune, både for henteordningen og bringeordningen. Beregninger viser at forskjellen mellom alternativene er liten, og nåværende prinsipper for kostnadsfordeling forslås videreført. Det bør imidlertid være mulighet for særskilt beregning av kostnadene i konsentrert bebyggelse med felles renovasjonsløsninger. Kommuner med avvikende servicenivå (f.eks. henteavstand) bør fortsatt belastes i henhold til dette (jf. andre del av resultatmål nedenfor).

3.5.3 Resultatmål og strategier økonomi og gebyrnivå

Resultatmål: *Gebyrene skal være lavest mulig med utgangspunkt i oppfyllelse av mål i denne planen, og ikke høyere enn gjennomsnittet i de kommuner/selskaper som deltar i Avfall Norges benchmarking.*

Ved varierende løsning eller nivå på tjenesten mellom kommuner skal den enkelte kommunes andel av Hias' kostnader stå i forhold til den tjeneste som gis.

Status: Resultatene fra Avfall Norges benchmarkingsprosjekt viser at gjennomsnittlig gebyrnivå i vår region i 2010 ligger på 80 % av gjennomsnittet for de 18 deltakerne i prosjektet.

På grunnlag av Statistisk Sentralbyrås kommunestatistikk KOSTRA er gjennomsnittsgebyret for kommunene i Hamar-regionen i 2011 beregnet til 2.180 kr pr. abonnent. (Gebyret som er innmeldt til KOSTRA er den hyppigst forekommende sats for en standardbolig på 120 m² bruksareal.). Gjennomsnitt for hele landet var 2344 kr. pr. abonnent.

<i>Strategier</i>	<i>Gjennomføres av</i>
Tilstrebe effektiv drift av innsamlingsordningene.	Hias/kommunene
Ha effektive løsninger for behandling og avhending av innsamlet avfall.	Hias
Utnytte etablert infrastruktur ved anlegget på Heggvin til virksomhet innen håndtering av husholdningsavfall og til annen inntektsgivende virksomhet.	Hias

3.5.4 Gjennomføring av tiltak som medfører vesentlige endringer i avfallsordningen og avfallsgebyr.

Avfallsplanen utgjør sammen med selskapsavtale og Eiermelding de rammer kommunene gjennom kommunestyrene trekker opp for eierens styring av Hias. I henhold til selskapsavtalens § 7 skal styret ved utarbeidelse av forslag til handlingsplan, langtidsbudsjett og rammebudsjett legge til grunn de prinsipper og føringer som eierne har vedtatt i Eiermelding for Hias, kommunedelplaner innenfor VAR-området og vedtak fra representantskapet, samt avtaler mellom selskapet og kommunene.

Gjennomføring av tiltak som er i henhold til mål og strategier i avfallsplanen og som medfører ingen eller små konsekvenser for gebyrene, kan derfor gjøres innenfor Hias' ordinære beslutningsprosedyrer for økonomiplan og årsbudsjett/handlingsplan.

Tiltak som går ut over de mål og strategier som er fastsatt i avfallsplanen må behandles på samme nivå som avfallsplanen, dvs. på kommunestyrenivå. Dette kan være tiltak som får konsekvenser for miljø eller kvalitet/servicenivå som ikke er i henhold til målene i avfallsplanen. Det kan også være tiltak som blir utredet i henhold til avfallsplanen, der det viser seg at tiltaket medfører en vesentlig økning i gebyrnivå. Slike tiltak blir å betrakte som endringer i avfallsplanen og må formelt behandles i tråd med saksbehandlingsreglene for endring av kommunedelplan.

Forberedelse av sakene må gjøres på administrativt nivå, og det er i denne sammenheng viktig med god kommunikasjon mellom de administrative nivåene i kommunene og Hias. Faste kommunikasjonskanaler vil være Teknisk koordineringsgruppe, samt informasjonsmøter i forbindelse med utarbeidelse av økonomiplan og budsjett. Utredning av tiltak som representerer endringer eller avvik i forhold til vedtatt avfallsplan må gjøres i et samarbeid mellom kommunenes og Hias' administrasjon.

Fra deponering til energiutnyttelse av restavfallet. Det nye forbrenningsanlegget i Trehørningen.